

Hizkuntza aniztasuna kudeatzeko ideiak

Eduardo J. Ruiz Vieytes (Deustuko Unibertsitatea)

Eztabaidarako lehen gaia Eduardo J. Ruiz Vieytes irakaslearen eskutik heldu zen. Gai zabal bezain interesgarria jorratu zuen berak: herri erakundeek hizkuntza aniztasuna egokiro kudeatzeko ideiak. Bi ataletan banatu zuen Eduardok bere aurkezpena: alde batetik, hizkuntza kudeaketaren funtsezko oinarri eta hatsarreak finkatu zituen eta, bestetik, haiek gauatzeko neurri eta jarduera sorta oparoa eskaini zuen.

Oinarrizko irizpideek zein izan beharko luketen azaldu aurretik, oso gogoeta mamitsua egin zuen hizkuntza aniztasun berri hau kudeatu beharko lukeen euskal gizarteak gai honetan agertzen duen jarreraz eta, egia esan, ez zuen irudi positiborik eman. Eduardoren ustez, Euskal Autonomia Erkidegoan bi hizkuntza ofizial izanagatik ere, euskal herritarren nahia aski urrun dago oraindik ustezko elebitasun horretatik. Horren ondorioz, eleaniztasuna nekez gauza liteke elebitasuna ozta-ozta gauzatzen den gizarte batean.

Nolanahi ere, horrelako jarrerak aldatze aldera, hiru ardatz hauek indartu beharra azpimarratu zuen Eduardok:

Aniztasuna

- Egungo elebitasun ofizialetik abiatu, legearen esparrutik hizkuntza eta kultura aniztasunaren aldeko apustu sendoa egin behar dute herri erakundeek, Kanadan eta beste zenbait herrialdetan egin dutenaren antzera.
- Eleaniztasunaren aldeko politika egiteak ez du esan nahi bertoko hizkuntza gutxitua lehenetsi behar ez denik.
- Oinarri gisa, herri erakundeek, hizkuntza aniztasuna murriztu beharrean, hura gogotik bultzatu eta sustatzeko ahaleginak egin behar dituzte, horixe baita asimilazioa deuseztatzeko erarik hobereana.
- Era berean, gizarte batean barne kohesioa erabatekoa izan dadin, bertan hizkuntza ofizial bakarra –edo, gehienez ere, bi hizkuntza ofizial– egon daitezke-elako iritziak kalte izugarria egiten dio eleaniztasunari eta, horrenbestez, lehenbailehen erauzi behar da herritarren eta agintarien gogotik.

Eleaniztasunaren aldeko politika egiteak ez du esan nahi bertoko hizkuntza gutxitua lehenetsi behar ez denik.

Lege esparrua

- Zuzenbidearen esparrutik, hizkuntza aniztasuna demokratikoki kudeatzeko estrategiak eta politikak burutu behar dira. Indarrean dagoen legeria larregi aldatu gabe ere, zuzenbidearen aldetik aurre pausu handiak eman litezke, hizkuntza eskubideen interpretazio zabalagoa eginez eta berauen aldeko nazioarteko itunak eginez.
- Aldi berean, Euskal Autonomia Erkidegoan eta Nafarroan dagoen ofizialtasun maila bermatuz, zirrikituren bat zabal liteke gure gizartean mintzatzen diren beste zenbait hizkuntzak ere nolabaiteko ofizialtasun maila izan dezaten.
- Oinarrizko eskubide zibilen interpretazio zabala aski izan liteke, hein handi batean, hizkuntza aniztasunaren aldeko aldaketa sakonak egiteko. Giza taldeei berez dagozkien eskubideez gain, gizabanakoari dagozkion eskubide zibiletan hizkuntzen tratamenduak eduki behar duen garrantzia azaleratu beharra dago.
- Gure gizartean bi hizkuntza ofizial soilik bereiztea okerreko aukera politikoa da, planteamendu horrek ez duelako inola ere bermatzen egungo aniztasuna demokratikoki kudeatuko dugunik, ez eta hizkuntza ofizial gutxiaren etorkizuna ziurtatuko dugunik ere. Ofizialtasuna ezin da izan zabaltasunez eta irudimenez lan egitea eragotziko digun molde zurruna.

Iraupena

- Hizkuntzen arloan, epe laburrerako estrategiak erabili beharrean, epe luzerako jardunbideak landu behar dira, helbururik behinena gaur egun dugun aniztasunak denboran irautea baita.
- Ildo beretik, ezinbestekoa da hizkuntza aniztasunaren kudeaketa eguneroko eztabaida politikotik bereiztea. Nolabait esan, hizkuntza aniztasunak bere baitan biltzen dituen balioak blindatu egin behar dira, eguneroko jardun politikoa alderdikieriaz erabil ez daitezela.

Behin hiru ardatzok zehaztutakoan, Eduardo Ruiz Vieytezek hizkuntza aniztasuna sustatzen eta praktikan jartzen lagunduko luketen 50 neurri edo jardura zehatz proposatu zituen, Eskualdeetako eta Eremu Urriko Hizkuntzen Europako Gutunean bereizten diren arloetan banatuak eskaini zituenak: Hezkuntza, Justizia, Herri Administrazioa, Hedabideak, Kultura, Ekonomia eta Gizarte Gaiak. Luze joko luke, noski, hemen denak aipatzeak, eta, labur beharrez, arlo bakoitzeko baten bat baino ez dugu nabarmenduko, adibide gisa.

Hezkuntza

- Hezkuntza curriculumean munduko hizkuntza aniztasunari buruzko nozioak txertatzea, ikasleek haren berri izan dezaten. Halaber, euskal gizarteetan gehien hitz egiten diren kanpoko hizkuntzen gutxienezko hiztegia irakastea, aldi berean, gureaz bestelako alfabetoak ahal den neurrian landuz.
- Eskariak eta baliabideak aintzat hartuz, zenbait gunetan hizkuntza ez-ofizialen batean ikasteko aukera ematea.

Justizia

- Erregistro zibilen eta oinarrizko argibideen esparruan hizkuntza ez-ofizial nagusiak jendaurrean erabiltzea.
- Hizkuntza ez-ofizialetan idatzita dauden agiriak ez baztertzeko eta haiek itzultzeko baliabideak jartzea.

Herri administrazioa

- Administrazio arloko zeregin ohikoenak egiteko, telefono bidezko zerbitzuak eskaintzea ahalik eta hizkuntza gehienetan.
- Beste hizkuntzetako izen berezien idazkera ahalik eta gehien errespetatzea.
- Jendaurreko administrazio lanpostuetan langile eleaniztunak izatea.

Hedabideak

- Beren jarduna –osorik edo zatika– hizkuntza ez-ofizialetan egiten duten hedabideak sortzeko eta zabaltzeko erraztasunak ematea.
- Administrazioaren jabegoak diren hedabideetan beste hizkuntzen erabilera bultzatzea.

Kultura

- Hizkuntza ez-ofizialen kultura adierazpideak sustatzea.
- Euskal kulturaren ekoizpenak hizkuntza ez-ofizial erabilienetara itzultzea.

Ekonomia eta gizarte

- Enpresetan eta gizarte erakundeetan eleaniztasuna bultzatzeko planak diseinatzea eta burutzea.
- Beste lurralde batzuetako hizkuntza komunitateetako pertsonen ekonomia, gizarte nahiz kultura arloko elkarrean aholkularitza eta zuzendaritza organoetan parte hartzea.

Hizkuntza aniztasuna
sustatzen eta praktikan
jartzen lagunduko luketen
50 neurri zehatz proposa-
tu ziren.